

ar ea. omme-
n. 't is beter,
lijdt, ook al
meest ideale
menschen op
de Koninkrijke

etuisen: van
leid. Of men,
op een bazar
zeer gewil-
toch, dat er
om de offer-
ligt dan wel
tot spontane-
ler christenen
lat ze altoos
wij en in de
we of zonder
n.

stellig naar
het er zonder
t eens dienst

moeten been-
betzien. Ook

F.

KEN.

tikel-gelezen
ormeerd ker-
ters is afge-
naar de Sy-
en met welke
haar ver-
og over de
e hier mach-
den niet kon
artikel in de
eerd Theolo-
ij ons ernstig
uden. Groote
ekt van een
e wij hebben
ne kostelijke
t zegen in
ebruikt voor-
de Deputaten
itendlandsche
in: infor-
kerkege-
nder den
erken op-
gehouden en
verplichte
e Gods op
men noch
hi afwijke-
selen, wijl
correspon-
ds op ons
stie wekt hij
zoo machtige
verzaken en
oden, niet te
h onderhoudt
n. Haar stu-
iversiteiten;
ger veel die
holen komen
d. Zeer vele
ren uit Ame-
enen invloed
el groot aan-
Presbyterian
wij met haar
hen, dat haar
worden ge-
en. De Schot-
de taal door
vordt gespro-
zij niet veel
oral niet die
ons iets zijn.
Dat kan zijn
d; het leven
neer en beter
niet omtrent
als de Proff.
et geval zijn,
vooto wereld-

in: infor-
kerkege-
nder den
erken op-
gehouden en
verplichte
e Gods op
men noch
hi afwijke-
selen, wijl
correspon-
ds op ons
stie wekt hij
zoo machtige
verzaken en
oden, niet te
h onderhoudt
n. Haar stu-
iversiteiten;
ger veel die
holen komen
d. Zeer vele
ren uit Ame-
enen invloed
el groot aan-
Presbyterian
wij met haar
hen, dat haar
worden ge-
en. De Schot-
de taal door
vordt gespro-
zij niet veel
oral niet die
ons iets zijn.
Dat kan zijn
d; het leven
neer en beter
niet omtrent
als de Proff.
et geval zijn,
vooto wereld-

n gesteld en
gevaardigden
odigd en der-
inburgh door
rech?

rom zoo dui-
gemeenschap
ap met zoo-
i dier Kerken
woord geven
che wijze nu
omtentie met
asteland" de
eld. Zij heeft
welke in de
genoodigd af

gevaardigden te zenden. Wij behooren tot die, welke worden uitgenoodigd voor 't volgende jaar. Met ons wordt uitgenoodigd de Gereformeerde Kerk van Hongarije en de Protestantische Kerk van Polen en die van Finland. Tot ons komt zulk een uitnoodiging om de zes jaar. Dit is eveneens het geval met de Nederlandsch Hervormde Kerk. Zij zal worden uitgenoodigd in 1928. Er zijn ook Kerken, die om de drie en andere die om de vier jaar worden gevraagd afgevaardigden te zenden. Waarom dit onderscheid wordt gemaakt is mij niet geheel duidelijk. Ik vermoed dat dit in verband staat met den nauweren band, die gelegd is met de verschillende Kerken. 't Is ook niet buitengewoon, dat de zwakste groepen geacht worden noodig te hebben het nauwste contact met deze sterke zusterkerk. Zij onderhoudt correspondentie met niet minder dan twee en twintig Protestantische Kerken van het vasteland en zoekt die nog met vijf andere. Genoeg om te zien, welk een invloed deze kerkgemeenschap zal kunnen uitoefenen. Nog zij opgemerkt, dat zij correspondentie zoekt niet enkel met Kerken van gereformeerde belijdenis en presbyterialen kerkvorm maar ook met enkele Kerken, die kortweg Protestantische Kerk heeten. Deze laatste zijn dan gemeenlijk Protestantische Kerken in overwegend Roomsche landen als Portugal, Spanje, Polen, Finland en andere, die gewis steun ontvangen uit Schotland.

Dit schema nu voor de uitnoodiging van de zijde der Schotsche Kerk heeft ook ons nog iets te zeggen in verband met de Instructie der Deputaten voor de correspondentie. Ik herinner nog eens, dat die o.m. ook inhoudt: informatie omtrent belijdenis en kerkgeering van alle Kerken, die onder den naam van Gereformeerde Kerken optreden. Nu tref ik in het bewuste schema nog eenige namen van landen aan, waarin melding wordt gemaakt van een Gereformeerde Kerk; zoo vind ik melding gemaakt van de Gereformeerde Kerk van Slovaakije, Roemenië, Jugo-Slavië en Litauen. Zoo'n schema kan dus ook ons nog wel dienen om ons weg-wijs te maken.

Verder kan ik nog meedeelen, dat bovengenoemde Commissie van de United Free Church voor de correspondentie met buitenlandse Kerken van 't vasteland jaarlijks een rapport uitbrengt op de synode en daartoe een vragenlijst heeft gezonden, informeerende naar de sterkte, den arbeid, den bloei en bijzonderheden omtrent het leven dier onderscheiden Kerken. Onze deputaten ontvingen ook zulk een lijst; antwoorden daarop. Dit antwoord mocht de vierhonderd woorden niet te boven gaan. Zoo kan men dus al iets anders van jaar tot jaar omtrent ons gewaar worden. Mogen wij deze kerkgemeenschap ten zegen zijn en zoo ook in wijderen kring!

G. KEIZER.

PERS-SCHOUW.

„Broeders des Heeren.”

De Roomsche pers heeft in Pater P. v. Dorp een geyrig apologet. „De Maasbode” bevat herhaaldelijk artikelen van zijn hand, die op protestantische uitingen reageren, wanneer deze Roomsche grondgedachten aanlasten. Zoo heeft onlangs Dr E. D. Kraan, Geref. pred. te Vlaardingen, een rede gehouden, waarin hij o.m. ook als zijn gevoelen uitsprak, dat Maria meer kinderen heeft gehad dan Jezus. Voor een protestant een allermindst schokkende bewering, die, naar ook ik meen, terecht almeer erkenning vindt. De Roomsche pers vliegt op deze „ontwikkeling van het heiligmom des Heiligen Geestes” echter gretig af; en de toezending van het blad, waarin Dr Kraan op niet al te nobele wijze bestreden wordt, aan het adres van alle kerkeraadsleden der Geref. Kerk van Vlaardingen doet zien, niet alleen hoe ernstig Rome het meent met de verdediging van Maria's maagdelijkheid, maar ook, hoezeer de Roomsche pers in 't ootje genomen is door de „Nieuwe Rotterdammer”, met betrekking tot de vraag, in hoeverre een Geref. ouderling inquisitoriale neigingen heeft. Pater Van Dorp beweert o.m.:

Wij willen tegenover de bewering van Dr Kraan een korte weerlegging schrijven en wijzen allereerst op het feit, dat Maria door de alleroudste schrijvers voortdurend genoemd wordt: Maagd. Hoe zou dit mogelijk zijn geweest, als Maria inderdaad zeven kinderen had gehad?

Ook Dr Kraan beroept zich op de „oudste geschriften”. Doch wij ontkennen het zeer stellig, dat de oudste geschriften melding maken van meer kinderen van Maria.

Alle kerkvaders leeren eenparig de maagdelijkheid van Maria. Of wil de spreker zich beroepen op Helvidius, een ketter in de vierde eeuw, die Maria's maagdelijkheid ontkende? Maar dan moge hij weten, dat deze ketter onmiddellijk door de kerkvaders weerlegd werd. De H. Hieronymus noemde zijn dwaling „een misdaad en godslastering, een dolzinnige razernij, een krankzinnigheid tot eigen verdoemenis” en met vlammevende verontwaardiging klinkt het: „zij, gij hebt het heiligmom van den H. Geest ontheiligd” (Adv. Helvidium N. 13, 15).

En de H. Epiphanius schreef: „vanwaar is die goddeloosheid opgedoemd? Vanwaar die grenzeloze vernietiging? Getuigt dan haar naam niet genoeg? Wie dorst ooit den naam van Maria uitspreken, zonder er den naam van Maagd bij te voegen? De heilige Maria wordt Maagd genoemd

en die naam werd nooit veranderd” (Hacres. LXXVIII. N. 6).

Vandaar dat de Kerk op hare kerkvergaderingen (o.a. de 2e van Constantinopel in 't jaar 553 en van Lateranen in 't jaar 649) den banvloek heeft uitgesproken tegen de vijanden van Maria's maagdelijkheid.

Heel de rede van Dr Kraan, welke nitging van de meening, dat Jacobus de vleeschelijke broeder van Jezus was, hing dus in de lucht. Hij heeft daar maar staan te fantazeeren, doch onderiuschen de maagdelijkheid van Maria aangerand. Ook hij heeft het heiligmom van den H. Geest ontheiligd.

En Dr Kraan, die in de Geref. Kerkbode van Vlaardingen en ommelanden, van antwoord dient, merkt daar- tegenover het volgende op:

Allereerst verwijs ik hier naar Matth. 1: 25. Nadat Jozef door een engel in den droom aangaande 't wonder, dat hij Maria zich voltrokken had in kennis is gebracht, neemt hij zijn vrouw ook tot zich „en bekende haar niet, totdat zij dezen haren eerstgeboren zoon geboort had”, wat de gedachte opwekt, dat hij 't hierna wel heeft gedaan.

Van Roomsche en soms ook van Protestantische zijde is hierbij opgemerkt, dat Mattheus wel zegt, dat Jozef zich tot de geboorte van Jezus van allen echtelijken omgang met Maria heeft onthouden, doch dat hiermee nog niet uitgesproken is, dat daarna het toegestelde geschied is. „Als men zegt, dat iets niet geschiedt totdat een andere gebeurtenis plaats grijpt, dan volgt daaruit niet noodzakelijk, dat het wel geschiedt, als 't andere werkelijk gebeurt.”

Eerlijkheidshalve wil ik erkennen, dat Mattheus hier over 't later gebeurde niet rechtstreeks zich uitslaat, maar ik voeg er aanstonds o.a. met prof. Grosheide deze opmerking bij „de toevoeging heeft weinig zin, wanneer Jozef en Maria later niet als man en vrouw leefden”.

Bovendien moet men er zich voor wachten, bij 'n uitspraak als deze bij Mattheus een kwestie als bekend te veronderstellen, die voor ons wel bestaat, doch ook voor hem niet aanwezig was. Mattheus en ook de lezers voor wie allereerst zijn evangelie bestemd was, wisten, zooals ik later nog hoop aan te tonen, dat Jezus broeders en zusters bezeten had. Men kende hen van aangezicht of althans van name. Dat het huisgezin van Jozef en Maria onderscheiden kinderen geteld had, was nog geen kwestie, doch een feit, waarvan ieder van zelf ultzigt. Indien er eenige twijfel in Mattheus' tijd bestaan had, welke toch precies de verhouding was, waarin de „broeders des Heeren” tot Jezus gestaan hadden, dan was het hier de plaats geweest om duidelijk uit te spreken, dat Jozef en Maria zich altijd van echtelijk verkeer hadden onthouden en Maria alleen Jezus als zoon ontving. Doch inplaats hiervan drukt Mattheus zich op zulk een manier uit, dat ieder onbevangen lezer den indruk krijgt, dat Jozef, de man van Maria, slechts tot de geboorte van Jezus van zijn huwelijksrecht afstand deed, maar daarna met zijn vrouw 't volle huwelijksleven leidde. (Zoo ongeveer ook Zahn.)

Om deze argumentatie te versterken, voegt hij eraan toe:

In 't gansche evangelie is niet de minste aanduiding te vinden, dat Maria bevel heeft gekregen, zich van Jozef vrij te maken en in een maagdelijken staat te gaan leven. Integendeel — de engel beveelt juist Jozef, zijn ondertrouwde tot zich te nemen en haar geheel te huwen. En „tot zich nemen” beduidt in de gedachtenwereld van de Schrift niet: in schijn bij elkander wonen en in een schijnhuwelijk met elkander leven zonder de volle vereniging en één-wording van man en vrouw. Als man en vrouw elkander aannemen beduidt voor de Schrift: één vleesch worden.

De Roomschen moeten toegeven, dat hun overtuiging meer een dogmatische, wil men, een gevoelsoverweging, dan exegetische noodzaak tot achtergrond heeft. Men denke aan de doemvonnissen der kerkvaders, waaraan de Roomsche overtuiging nu eenmaal gebonden is. Maar voor Gereformeerden, hoezeer zij ook tusschen dogma en exegese verband leggen, staat de zaak geheel anders, gelijk Dr Kraan terecht opmerkt:

Achter Roomsche en Gereformeerde beoordeeling van wat knuisch en onknuisch, zedelijk en onzedelijk is, ligt feitelijk een heele levensbeschouwing, waarop ik thans niet verder kan ingaan.

Maar ik volsta hier met de opmerking, dat de Schrift de volle echtelijke samenleving van man en vrouw op zichzelf niet als onknuisch, als iets van lager orde of minderen graad van geestelijkheid beoordeelt. 't Is integendeel goddelijke beschikking, dat de mensch pas echt en ten volle mensch, man en vrouw wordt in de volle overgave naar ziel en lichaam beide aan den een of de ander, die(n) God ons in 't huwelijk geven wil. 't Is dan ook geen heilighoorn, zelfs niet minder teer of kiesch, ook niet minder eerbiedig jegens Maria, om te meenen, dat zij na de geboorte van Jezus met Jozef het volle huwelijksleven heeft geleefd. Wij verheffen haar veeleer en zij komt des te meer echt als vrouw en als moeder uit, wanneer wij aannemen mogen, dat 't aldus is geweest.

Juist in de hier besproken kwestie komt zoo sterk mogelijk naar voren het verschil tusschen Roomsche en Gereformeerde exegese. De eerste is gebonden door traditie, de andere alleen door de Schrift, gelezen op rechte wijze.

Misschien komen wij op deze polemiek nog terug.

„Roomsche bakken en braden.”

Al rickt de verzending van Roomsche polemische artikeltjes aan het adres van Gereformeerde kerkeraads-

leden 'n beetje naar de inquisitie (hoewel niet zonder vertoon van eigen zwakheid), toch is 't nog niet noodig, den Roomschen brandstapel weer eens in details te gaan beschrijven, zooals de heer H. Bakels in zijn brochure „Roomsche bakken en braden”, blijkens den sprekenden titel, doet. „Praktika” zegt ervan:

„Roomsche bakken en braden” van den heer Bakels geeft mij aanleiding om voor de laatste beschouwing van feiten aandacht te vragen. En dit om twee redenen.

Ten eerste omdat dergelijke geschriften het gevaar, waartegen ze willen waarschuwen, naderbij brengen. Ieder kent de voordracht „het Zoutvat”, van het jonge vrouwtje, dat zoo vast overtuigd is, dat een omgevallen zoutvat twist beteekent. Ze slaagde er inderdaad in door hierover door te zaniken hevige ruzie te krijgen met haar eerst zoo lankmoedigen man. Wat stelt men zich er eigenlijk van voor, wanneer men onze goedmoedige Roomschen voortdurend sart met een „als ge echt Roomsche zijt, dan moet ge ons bakken en braden”, heitgen men dan bewijst met citaten van allerlei Spanjaarden, Italianen, enz., waarmee men dan die Roomschen wil forceeren zich solidair te verklaren? En wat stelt men zich eigenlijk voor van den invloed, dien dergelijke geschriften hebben op niet-Roomschen? Wekken zij onder dezen niet een stemming, waarin even botte leugens van de Roomschen geloofd worden als de Roomsche man-van-de-sraat geloof van de vrijmetselaars? Dezer dagen verzekerde mij nog een „protestant”, dat hij „met eigen oogen een Roomsche vragenboekje gelezen had, waarvan de eerste vraag luidde: Hoe moeten wij met de Protestanten omgaan? antwoord: met een vriendelijk gelaat en een valsche hant”. De heer Bakels en de zijnen zullen dergelijke plompe, afschuwelijke lasteringen verachten, maar hebben zij zich wel eens afgevraagd, of zij niet een klein beetje medeaansprakelijk zijn door de sfeer, die zij scheppen?

Het is merkwaardig: juist zij, die hun tegenstanders verwijten, dat hun theologie ontaardt in „historisme”, prikkelen hen bij de minste poging, om dat verwijt te ontgaan, net zoo lang, tot ze weer in den hoek komen te liggen, waar de slagen kunnen vallen. Dat is het „historisme” in de kritiek.

De laatste-verschenen utopie.

In het „Algemeen Weekblad voor Christendom en Cultuur” schrijft Dr K. J. Brouwer over een brochure van tien bladzijden, waarin de heer H. Talens te Apeldoorn (van de bekende infabriek) een beschouwing geeft van zijn sociaal systeem: „de sociaal-hierarchische maatschappij”. Hiermee wil de schrijver de sociale kwestie oplossen. Hij redeneert, volgens de resumptie van Dr Brouwer, aldus:

De schrijver vindt de oorzaak van den tegenwoordigen chaos op oconomisch gebied in den democratischen regeringsvorm en het individualistische productie- en distributiestelsel, welke twee het tegenwoordige maatschappelijke organisme kenmerken.

Nu is het laatste dezer twee kenmerken oorzaak van enorme verspillingen — de schrijver heeft het ook in eigen bedrijf ervaren — en van de onmogelijkheid tot samenwerking van kapitaal en arbeid, want alles is gebaseerd op strijd. Redeloze concurrentie of monopolie en heerschappij van den concurrent door een kleine groep groot-industrieelen, ziedaar de keuze. Vandaar 't ontstaan der socialisatie-idee, welks aanhangers de productiemiddelen in handen willen spelen van het volk, d.w.z. de massa.

Zoo luidt dus de vetgedrukte conclusie aldus: de klassenstrijd zal steeds grooteren omvang aannemen en binnen weinig jaren de productie geheel verstoren, tenzij beide partijen inzien, dat de spanning tusschen haar moet worden opgenomen in een hogere eenheid. En dus: voortgaan op den weg van het individualisme is hopeloos. Socialisme en de massa de baas is evenmin een oplossing. Welnu, dan blijft er niets anders over dan socialisme en de besten als meesters.

Maar nu komt het eerste der bovengenoemde kenmerken aan de beurt. Hoe krijgen we die besten als leiders? Het parlement is verworden door den democratischen regeringsvorm, die haar taak vervuld heeft. De komende socialistische maatschappij zal dus op hierarchischen grondslag moeten worden opgebouwd. En wanneer nu niet door den nood der tijden als vanzelf een mensch naar voren komt, die bij acclamatie tot leider wordt uitgeroepen, laten wij dan zodra de overgrote meerderheid der bevolking op onze hand is, ons wenden tot het hoofd van den Staat, mits dit zich met de beginselen van socialisatie en hierarchie heeft vereenigd en laat dat een college van de beste mannen benoemen.

De kritiek van Dr Brouwer is allesbehalve matsh. Een utopie, meer niet, luidt zijn vonnis. Immers:

Wonderbaarlijk doet die zin aan „zoodra de overgrote meerderheid der bevolking op onze hand is”. Hoe is 't mogelijk daarop te wachten, als al dij nieuws voor de deur staat? En is dit toch weer niet heulen met de immers verworden democratie? Neen, geen camouflage alstublieft.

Dit hierarchisch socialisme leidt in den kortst mogelijken tijd tot burgeroorlog, aangezien wij hier niet in Italië of Spanje zijn, en de vakverenigingen hier niet tevreden zullen zijn met de rol, die de schrijver ze goedmoedig wil toebedeelen, n.l. spreekbuizen der natie te zijn, die grieven en wenschen der bevolking langs den hierarchischen ladder naar boven geleiden, maar wier afgevaardigden nooit stemrecht zullen kunnen hebben.

Hoe kan men eenige verbetering der maatschappij als geheel, ook eenige verheffing der verworden